

4. El ritme

Moviment i compàs

BLOC 1 CONTEXT MUSICAL

1. Contesta V (vertader) o F (fals).

- ☐ F La línia divisòria es col·loca en el pentagrama de forma horitzontal.
- ☐ V Les pulsacions accentuades són aquelles que destaquen sobre les altres.
- ☐ V El pols és com un batec intern de la música.
- ☐ F El compàs binari té 4 pulsacions.
- ☐ F El compàs de 12/8 té 8 temps.
- ☐ V Els compassos d'amalgama són el resultat de la suma de diversos compassos.
- ☐ V Els compassos simples són de subdivisió binària.
- ☐ F El compàs de 3/4 el completen 4 negres.

2. Escriu el terme que correspon a les frases següents.

- Els números que trobarem en el numerador dels compassos simples són 2, 3 i 4
- La barreja de diversos compassos rep el nom de compassos d'amalgama
- Els compassos simples són de subdivisió binària
- Els compassos que porten com a numerador 6, 9 i 12 reben el nom de compassos compostos
- Els compassos els temps dels quals poden dividir-se en tres parts o terços són de subdivisió ternària

3. Completa els espais en blanc del text utilitzant les paraules següents:

quaternari

sobreixen

compàs

4 pulsacions

binari

3 pulsacions

Les pulsacions accentuades són aquelles que sobreixen sobre les altres i serveixen per determinar el tipus de compàs d'una obra musical.

Això dóna lloc a diferents compassos com el compàs, binari que té 2 pulsacions, el compàs ternari, que té 3 pulsacions i el compàs quaternari que té 4 pulsacions

BLOC 2 ESCOLTA

Tot seguit et proposem l'audició de diversos fragments musicals perquè respongues les qüestions que et plantejem.

Audició 1

Marcha Radetzsky 1848 Johann Strauss

Composta en honor al mariscal de camp austríac Joseph Wenzel Radetzky, es tracta d'una peça molt popular pel fet que és d'interpretació obligada al final dels concerts d'Any Nou que ofereix l'Orquestra Filharmònica de Viena, en els quals el públic acompanya aquesta obra amb el so de les palmes, marcant la pulsació que porta l'orquestra.

Les marxes, en origen, estaven pensades per a desfilar, per això tenen un compàs específic. Escolta atentament i contesta les preguntes.

- a) Descobreix la pulsació com es feia en la unitat anterior i assenyala quin és el terme de moviment.

☐ Larg

☐ Adagio

☐ Andante

☒ Allegro

☐ Presto

- b) Troba la pulsació accentuada i indica el nombre de temps que completen un compàs.

La pulsació accentuada apareix cada dos temps

- c) Tenint en compte el nombre de temps, assenyala amb una **X** la casella correcta.

☒ COMPÀS BINARI

☐ COMPÀS TERNARI

☐ COMPÀS QUATERNARI

Audició 2

Peter Gunn (Comèdia Musical) 1958 Henry Mancini

Composició encarregada a Mancini pel director Blake Edwards per a la sèrie de televisió "Peter Gunn", és una de les moltes col·laboracions de gran èxit entre tots dos. Aquest tema, molt popular, posteriorment va ser usat en un gran nombre de pel·lícules, com la titulada "The Blues Brothers", en espanyol "Granujas a todo ritmo".

Recollida en l'àlbum editat per la companyia RCA, se'n van vendre més d'un milió de còpies i li va valer dos premis Grammys per la música de la sèrie televisiva el 1958.

- a) Descobreix la velocitat de la pulsació i escriu el terme que li correspon.

TERME (en italià)	SIGNIFICAT
<i>Allegro</i>	<i>Ràpid</i>

- b) Una vegada descobert el pols, troba la pulsació accentuada. Tingues en compte que el ostinato* (seqüència que realitza el baix) té una durada d'un compàs complet.

Quants polsos té cada compàs? Quatre

- c) Assenyala amb una X la casella correcta.

☐ COMPÀS BINARI ☐ COMPÀS TERNARI ☒ COMPÀS QUATERNARI

- d) Si has encertat en el nombre de polsos que té aquest compàs, et serà fàcil indicar el nombre de compassos que transcorren des del principi fins al moment en què comença la melodia.

INTRODUCCIÓ	MELODIA
Núm. de compassos <u>2</u>	<u>2</u>

Audició 3

You Ain't the First 1991 Guns N' Roses

Aquesta banda de hard rock, d'origen nord-americà i formada el 1985 a Los Angeles, ha venut més de 120 milions d'àlbums a tot el món, incloent més de 55,5 milions d'àlbums als Estats Units, havent publicat oficialment sis àlbums d'estudi, tres EP, un àlbum en directe i dos recopilatoris

- a) Indica amb una X la velocitat a la qual es desenvolupa aquest fragment.

☐ Molt lent ☐ Lent ☒ Pausat ☐ Ràpid ☐ Molt Ràpid

- b) Una vegada has trobat la velocitat i el desenvolupament de la pulsació, escriu el terme de moviment corresponent (en italià).

Andante

- c) Busca la pulsació accentuada i indica el nombre de temps que completen un compàs.

La pulsació accentuada apareix cada tres temps.

- d) Tenint en compte el nombre de temps, assenyala amb una X la casella correcta.

☐ COMPÀS BINARI ☒ COMPÀS TERNARI ☐ COMPÀS QUATERNARI

Continuem practicant amb els compassos.

Audició 4

La conquesta del paradís (Drama - Aventura) 1992 Vangelis

Composta per Evangelos Odysseas Papathanassiou (Vangelis) amb motiu del V Centenari del descobriment d'Amèrica, reflecteix les vicissituds d'un navegant, Cristòfol Colom, que descobreix un nou continent desconegut fins llavors. El 12 d'octubre del 1492 les tres caravel·les conegudes amb el nom de La Pinta, La Niña i La Santa María van atracar en una petita illa del Carib que posteriorment batejarien amb el nom de San Salvador.

a) Indica el terme de moviment.

☐ Largo

☐ Adagio

☒ Andante

☐ Allegro

☐ Presto

b) Indica el compàs.

☐ COMPÀS BINARI

☒ COMPÀS TERNARI

☐ COMPÀS QUATERNARI

Audició 5

Kraken 1992 Chris Hazell

Treball magnífic d'aquest músic i arranjador que ha fet incursions en el camp de la música clàssica i que s'ha atrevit fins i tot amb peces clàssiques de caràcter impressionista com *Pavana i Siciliana* de Gabriel Fauré, *Gymnopédie* núm. 1 d'Erick Satie o el *Clar de Lluna* de Claude Debussy, amb arranjaments innovadors i sorprenents.

a) Escriu el terme de moviment. Allegro

b) Escriu el compàs. Quaternari

Audició 6

Marxa militar 1818 Franz Schubert

En un primer moment les marxes tenien un caràcter eminentment militar, però posteriorment alguns compositors les van incloure en l'anomenada música culta, és a dir, amb una funció no militar tal com passa en aquesta composició.

a) Escriu el terme de moviment. Allegro

b) Escriu el compàs. Binari

En les audicions següents haurem de descobrir la subdivisió del compàs i per tant indicar si es tracta de compassos simples o compostos.

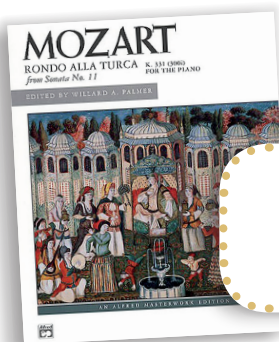

Audició 7

When a Man Loves a Woman (Drama) 1994 Michael Bolton

Cançó que pertany a la banda sonora de la pel·lícula amb el mateix nom i que reflecteix el drama que viu una família quan la mare té un trastorn mental derivat de l'alcoholisme que pateix.

✓ Subdivisió Ternària ✓ Tipus de compàs 6/8

Audició 8

Alla turca 1783 Wolfgang Amadeus Mozart

Es tracta del tercer moviment de la Sonata per a piano número 11 en la M K. 331, en el qual Mozart imita el so de les bandes turques de geníssers, soldats altament ensinistrats i encarregats de la custòdia i guàrdia del Sultà.

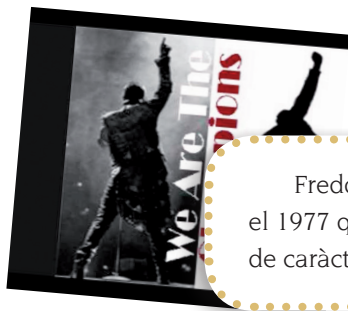
✓ Subdivisió Binària ✓ Tipus de compàs 4/4

Audició 9

Gladiator (Èpica) 2000 Hans Zimmer

Guanyadora d'un Òscar com a millor pel·lícula, el seu director, Ridley Scott, ens submergeix en una aventura trepidant en què el general romà Màxim Décimus Méridius és traït per l'ambiciós Còmmode, que assassina al seu pare per convertir-se en emperador de Roma. Desposseït del seu rang i obligat a convertir-se en esclau, Màxim aconsegueix triomfar com gladiador, mentre viu per aconseguir un únic objectiu: acabar amb la vida de l'odiós Còmmode i venjar la mort de la seua família.

✓ Subdivisió Binària ✓ Tipus de compàs 3/4

Audició 10

We Are the Champions 1977 Freddy Mercury

Freddy Mercury, autor de la cançó, va haver de desmentir quan la va compondre el 1977 que es tractés d'un himne gai, ja que la seua intenció era la de crear un tema de caràcter esportiu per a l'equip de futbol anglès Manchester United Football Club.

✓ Subdivisió Ternària ✓ Tipus de compàs 6/8

BLOC 3 CONTEXT CULTURAL

1. Contesta vertader (V) o fals (F), a aquestes qüestions.

- ▶ **F** Al segle XX es fa servir una notació musical basada en l'alfabet.
- ▶ **V** Al segle XX s'usen notacions noves i estranyes, algunes desconegudes.
- ▶ **F** Al segle XX es fa servir la notació quadrada.
- ▶ **V** En el Renaixement sorgeixen les notes buides.
- ▶ **F** En el Renaixement sorgeixen grafies noves i estranyes.
- ▶ **V** En el Renaixement sorgeix la notació mensural blanca.
- ▶ **F** A l'Antiga Grècia l'escriptura musical es basava en un sistema de números.
- ▶ **V** A l'Antiga Grècia l'escriptura musical es basava en l'alfabet grec.
- ▶ **F** A l'Antiga Grècia l'escriptura musical es basava en un sistema de neumes.
- ▶ **F** En l'Edat Mitjana la pauta usada era el pentagrama i tenia 5 línies.
- ▶ **V** En l'Edat Mitjana la pauta usada era el tetragrama i tenia 4 línies.
- ▶ **V** En l'Edat Mitjana es feia servir la notació quadrada.
- ▶ **F** En el Barroc apareixen els neumes, que indiquen l'altura dels sons.
- ▶ **F** En el Barroc apareixen les notes buides.
- ▶ **V** En el Barroc apareixen els sistemes de figures i compassos que coneixem ara.
- ▶ **F** En el Classicisme i Romanticisme la notació és diferent per a cada període.
- ▶ **V** En el Classicisme i Romanticisme s'usa la notació convencional actual.
- ▶ **F** En el Classicisme i Romanticisme s'usa la notació quadrada.

2. En aquesta sopa de lletres es troben amagades les respostes a algunes qüestions sobre el ritme.

- a) Dos tipus de durades que s'usaven en la música grega breus i llargues
- b) Pauta amb què s'escribia la música durant l'Edat Mitjana tetragrama
- c) Teòric del Renaixement que introdueix nous conceptes teòrics. Vitry
- d) La notació grega es basa en l' alfabet
- e) En l'Edat Mitjana s'empra la notació quadrada

X	K	T	I	S	U	K	W	O
M	T	E	B	A	F	L	A	P
R	J	T	L	N	U	I	A	S
T	A	R	I	A	N	D	N	E
I	X	A	O	M	A	V	E	U
W	B	G	V	R	C	I	R	G
A	R	R	D	I	V	T	O	R
N	E	A	E	Q	R	R	Y	A
B	U	M	L	E	P	Y	A	L
Q	S	A	H	O	B	L	P	L

BLOC 4 CREACIÓ MUSICAL

ELS COMPASSOS

ELS INDICADORS DE COMPÀS

1. Contesta amb vertader (V) o fals (F) a les qüestions següents.

- ☐ F L'indicador de compàs es troba al final de la partitura.
- ☐ F L'indicador de compàs s'escriu al principi de la partitura i abans de la clau.
- ☐ V L'indicador de compàs es troba al principi de la partitura, després de la clau.
- ☐ F Els indicadors de compàs s'indiquen mitjançant paraules.
- ☐ F Els indicadors de compàs s'indiquen mitjançant dos nombres superposats.
- ☐ V L'indicador de compàs serveix per a saber les figures que caben entre dues línies divisòries.
- ☐ V El número de dalt ens indica la quantitat de temps que té el compàs.
- ☐ F El número inferior ens indica la quantitat de temps que té el compàs.
- ☐ V El número inferior representa una figura.

2. Completa els quadres següents dibuixant una figura o escrivint un número, segons corresponga.

Número	1	2	4	8	16
Figura					

ELS COMPASSOS SIMPLES

3. Contesta les qüestions següents.

- Nombre de temps del compàs $\frac{3}{4}$ 3
- Escriu l'indicador del compàs quaternari simple. 4
- Quantes negres completen un compàs de $\frac{2}{4}$? 2
- Escriu el número de negres que completen un temps en els compassos simples. 1
- Escriu el número de corxeres que completen un temps en els compassos simples. 2
- Quantes corxeres completen un compàs de $\frac{3}{4}$? 6

4. Escriu les línies divisòries al lloc que correspon.

a)

b)

c)

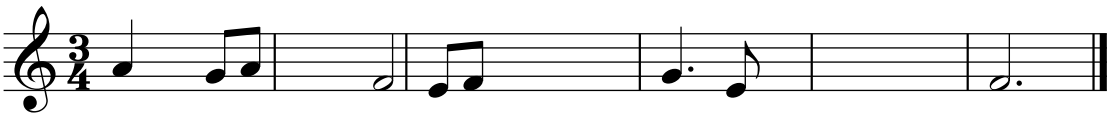

5. Completa amb les figures que consideres convenient.

a)

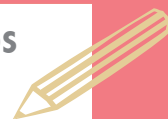

b)

c)

6. Contesta les qüestions següents.

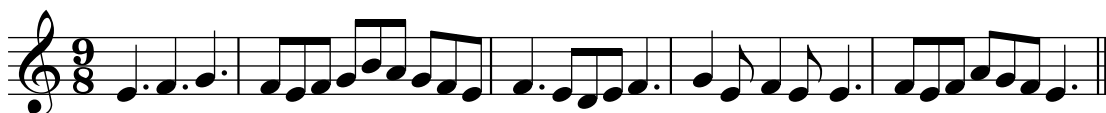
- Número de temps del compàs $\frac{6}{8}$ 2
- Escriu l'indicador del compàs quaternari compost. $\frac{12}{8}$
- Quantes negres completen un compàs de $\frac{6}{8}$? 3
- Escriu el número de negres que completen un temps en els compassos compostos. 1 i 1/2
- Escriu el número de corxeres que completen un temps en els compassos compostos. 3
- Quantes corxeres completen un compàs de $\frac{9}{8}$? 9

7. Escriu les línies divisòries on corresponguen.

a)

b)

c)

8. Completa amb les figures que consideres convenient.

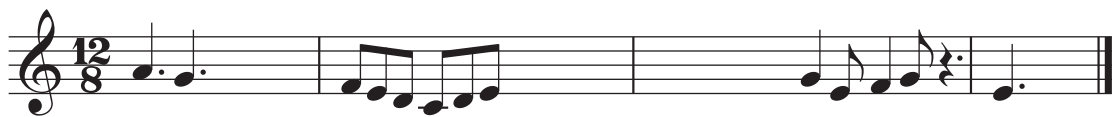
a)

b)

c)

9. Indica el compàs que corresponga a cada fragment, escrivint després de la doble barra.

MÚSICA I TECNOLOGIES

En el CD ROM et plantegem un seguit d'activitats en les quals podràs posar en pràctica tot allò que has après en aquesta unitat.